

מתכונת מחשבת ישראל
יחידת השגחה ובחירה – קיץ תשע"ח

חלק א – ענה על שתיים מתוך שלוש השאלות הבאות (כל שאלה 40 נק')

1. רס"ג אמונות ודעות, מאמר רביעי. רמבם, הקדמה למסכת אבות, פרק שמיני
- א. הרמבם מציג ארבע הוכחות הגיוניות לקיומה של בחירה חופשית לאדם. הסבר שלוש מהן. (16 נק')
- ב. "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, לפי הרמבם, הסבר אלו הם הדברים שבידי שמים ואלו הם הדברים הנתונים לבחירת האדם, והבא דוגמא לכל אחד מהם. (12 נק')
- ג. יש הטוענים שידיעת ה' סותרת את הבחירה החופשית של האדם. (1) הסבר טענה זו.
- (2) כיצד דוחה רס"ג טענה זו, וכיצד דוחה אותה הרמב"ם. (12 נק')
2. רמב"ם, הקדמה למסכת אבות, פרק ח.
- א. אדם זורק אבן – והיא נופלת ארצה. מה גורם לאבן ליפול לפי גישת "המדברים", ומה גורם לה ליפול לפי גישת הרמבם? (16 נק')
- ב. יוסי התבקש לתרום כסף לצדקה, אך סירב בטענה שהוא קמצן ואינו יכול לשנות תכונה זו בשום אופן. האם הרמב"ם היה מסכים לגישתו של יוסי? נמק! (12 נק')
- ג. יש כמה פסוקים שאפשר להבין מהם שה' גוזר על האדם לעשות פעולה כלשהי. ציין דוגמא אחת של פסוק כזה והסבר כיצד הרמב"ם מבאר אותו. (12 נק')
3. רמב"ן, רס"ג. רמח"ל
- א. הבא שתי הוכחות שכליות ושתי הוכחות מן המקרא לקיומו של עולם הבא. הסבר גם מדוע לדעתו התורה לא הזכירה את השכר בעולם הבא. (16 נק')
- ב. "וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקירבך" (שמות כג) "ונתנה הארץ יבולה... וישבתם לבטח בארצכם. וחרב לא תעבור בארצכם" (ויקרא כו).

- (1) למי מכוונות הברכות בספר **שמות** ולמי מכוונות הברכות בספר **ויקרא** לפי **רמב"ן**.
- (2) הסבר את ההבדל המהותי בין הברכות בפסוקים השונים, לפי הרמב"ן, אף כי אלה גם אלה בבחינת "עולם כמנהגו נוהג".
(12 נק')
- ג. "הנה התכלית בבריאה היתה להיטיב מטובו יתברך". (רמח"ל)
(1) כיצד הקב"ה רוצה להיטיב עם בני האדם, מדוע אינו יכול לעשות זאת בעולם הזה?
(2) "גזרה חכמתו שלהיות הטוב שלם, ראוי שיהיה הנהנה בו **בעל הטוב** **ההוא**".
באיזה אופן ברא הקב"ה את העולם על מנת שהנהנה מהעולם יהיה "בעל הטוב ההוא"? הסבר!

חלק ב – ענה על אחת מתוך שתי השאלות הבאות (20 נק')

4. ריה"ל, כוזרי, מאמר ראשון

- א. (1) לפי ריה"ל, הסבר כיצד המציאות של הנבואה מוכיחה שיש גמול בעולם הבא.
(2) באיזה אופן שונה הייעוד של היהדות הייעוד המובטח על ידי הדתות האחרות? (10 נק')
- ב. במשל מלך הודו המלך נתן בידי השליח מתנות יקרות.
(1) לפי הנמשל – מה הן המתנות היקרות, ומי הם החברים?
(2) לדעתך, האם "מתנות יקרות" ניתנות גם בימינו? נמק!
(3) הסבר מה רצה ריה"ל להוכיח באמצעות משל מלך הודו בנוגע לשכר וגמול. (10 נק')

5. רמבם, אגרת תימן, רמח"ל

- א. כתוב שני טיעונים של רמב"ם שנועדו לחזק את עם ישראל לנוכח צרותיו בגלות (10 נק')
- ב. הסבר לפי הרמח"ל את היחס שבין הגוף לנשמה בשלושת השלבים: בעולם הזה (אחרי חטא אדם הראשון), אחרי העולם הזה, ובעולם הבא.
(10 נק')

בהצלחה